

E-PUBLIKACE KORPUSY V JAZYKOVÉM VYUČOVÁNÍ

V lednu tohoto roku vyšla ve Vydavatelství FF UK publikace *Korpusy v jazykovém vyučování* (Šebesta & Šormová, 2019). Kniha vznikla díky podpoře projektu Zvýšení kvality vzdělávání a začleňování žáků s OMJ spojené s jeho radikální inovací (CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000299) a Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě (CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000734). Na její přípravě se podílel tým didaktiků z Ústavu českého jazyka a teorie komunikace, Ústavu germánských studií a Ústavu anglického jazyka a didaktiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, konkrétně Kateřina Šormová, Karel Šebesta, Barbora Bašťová, Věra Hejhalová a Tomáš Gráf. Publikace je ke stažení zdarma pod odkazem https://e-shop.ff.cuni.cz/e-books/e_publications/korpusy_v_jazykovem_vyučovani_pdf_-1761.

Ačkoli projekt Zvýšení kvality vzdělávání a začleňování žáků s OMJ, o kterém v loňském roce *Studie z aplikované lingvistiky* referovaly (Neubergová & Semyachkina, 2018), cílí především na žáky s OMJ navštěvující mateřské, základní a střední školy a jejich vyučující, publikace *Korpusy v jazykovém vyučování* je určena širšímu publiku. Jejím cílem je představit učitelům, studentům učitelství a obecně filologických oborů i dalším zájemcům o jazyk a jeho vyučování možnosti, které jazykovému vyučování nabízejí jazykové korpusy. Autoři měli při psaní na mysli především vyučování češtiny jako cizího nebo druhého jazyka, poznatky z publikace lze ovšem přenést i na vyučování jiných cizích jazyků nebo češtiny jako jazyka prvního.

Jazykové korpusy jsou v publikaci představovány jako nástroje, které umožňují nejen zkoumat jazyk nerodilých i rodilých mluvčích, ale také si ho zajímavým a často i zábavným způsobem osvojit. V první části jsou čtenáři nejprve představeny korpusy a jejich typy a parametry, důraz je kladen především na akviziční korpusy. Již v tomto úvodu je zřejmé praktické zaměření publikace, autoři se vyjadřují k tomu, které korpusy jsou vhodné pro využití ve výuce více a které méně. Práce s korpusy je ovšem zasazena i do teoretického rámce, čtenář je seznamován také s relevantními teoriemi osvojování jazyka a s korpusovým výzkumem. Dozví se například, jak lze žákovské korpusy využít k analýze žákovského jazyka z hlediska gramatiky, slovní zásoby, frazeologie, diskurzu, pragmatiky a plynulosti nebo jak je lze zohlednit při jazykovém testování.

Druhá část publikace je již ryze praktická. Po krátkém představení projektu Českého národního korpusu je čtenář seznámen s vyhledáváním pomocí rozhraní KonText a pomocí aplikací SyD, Morfio, KWords a Treq. Tato část je určena především korpusovým začátečníkům, jelikož vyhledávání je vysvětleno od prvních kroků, jako je volba korpusu a zadání dotazu, velmi podrobně a je doplněno názornými obrázky. Na konci každé části věnované rozhraní a aplikacím najde čtenář praktické tipy, jak lze jazykové korpusy zařadit do jazykového vyučování.

Poslední část publikace obsahuje náměty pro strategie vyučování a pro tvorbu pracovních listů. Na příkladu výuky slovní zásoby je zde představena frekvenční analýza jako jeden ze způsobů, kterým lze určit, co bychom měli žáky naučit nejdříve. Na konec jsou zařazeny čtyři pracovní listy obsahující cvičení vytvořená na základě korpusových dat. Jedná se o data získaná pomocí rozhraní KonText a aplikací SyD, Morfio a KWords. Učitelé mohou pracovní listy využít přímo ve výuce, sloužit mají

ale především jako inspirace pro tvorbu obdobných cvičení. Proto obsahují podrobný popis postupu práce s korpusem, opět doplněný snímky obrazovky. Jejich součástí je také popis metodického postupu práce s listem a řešení zadaných úloh.

Je patrné, že publikace může být přínosná jak pro čtenáře se zájmem o korpusemovou lingvistiku, tak pro vyučující snažící se o inovaci svých učebních postupů. Druhé skupině se autoři snaží ukázat, že korpusy nejsou technickým strašákem, nýbrž užitečným nástrojem moderní jazykové výuky využitelným pro přímou práci v hodině i pro autonomní metodu data driven learning, díky níž žák sám objevuje zákonitosti jazyka.

Vydaná publikace je první částí nové metodiky práce s žáky s OMJ vznikající v rámci projektu *Zvýšení kvality vzdělávání a začleňování žáků s OMJ spojené s jeho radikální inovací*.

Finální verze metodiky bude kromě korpusemové části obsahovat také obecnou metodiku práce s žáky s OMJ. Korpusemová část bude oproti nynější podobě doplněna o další pracovní listy využívající všechny aplikace Českého národního korpusu i korpusy akviziční a zaměřené na různé roviny jazyka a řečové dovednosti. Stejně jako publikace *Korpusy v jazykovém vyučování* bude mít finální verze metodiky podobu volně dostupného elektronického dokumentu.

Kromě toho, že je publikace jedním z nejdůležitějších výstupů výše zmíněného projektu, navazuje také na projekty a publikace předchozí. Z projektů je třeba zmínit především AKCES, zaměřený na budování akvizičních korpusů, z publikací pak knihu *Čeština — cílový jazyk a korpusy* (Šebesta, 2012), která je věnována hlavně českým žákovským korpusům, obsahuje ale i nástin využití jazykových korpusů ve výuce. Inspirací pro tvorbu pracovních listů byly také listy zveřejněné na stránkách Českého národního korpusu v sekci Pro školy (<https://korpus.cz/proskoly>). Díky rostoucímu množství projektů a publikací věnovaných didaktické práci s jazykovými korpusy lze doufat, že si brzy najdou cestu do jazykových tříd.

LITERATURA

Neubergová, D., & Semyachkina, Y. (2018). Projekt Zvýšení kvality vzdělávání a začleňování žáků s OMJ spojené s jeho radikální inovací, který je řešen na FF UK. *Studie z aplikované lingvistiky / Studies in Applied Linguistics*, 8(1), 141–142.

Šebesta, K., & Šormová, K. (2019). *Korpusy v jazykovém vyučování*. Získáno z https://e-shop.ff.cuni.cz/e_books/e_publications/korpusy_v_jazykovem_vyucovani_pdf_-1761

Šebesta, K. (Ed.). (2012). *Čeština — cílový jazyk a korpusy*. Liberec: Technická Univerzita.